

ONZEKERHEID IN DE NEDERLANDSE FILMINDUSTRIE:

# 'AI IS EEN LOSGESLAGEN SCHIP'

Is de filmindustrie de eerste sector die ten onder zal gaan door kunstmatige intelligentie? Hollywood schudde vorig jaar al op zijn grondvesten door de investeringen van filmstudio's in Artificial Intelligence (AI). Ook in de Nederlandse filmindustrie zorgt de technologische ontwikkeling voor grote verdeeldheid in het werkveld.

Door: Rafaëlle van Nispen

**L**angzaam beginnen we steeds meer bekend te worden met kunstmatige intelligentie. Een sollicitatiebrief schrijven met ChatGPT, een afbeelding in elkaar flansen met DALL-E of een stem een tekst laten opzeggen door Text to Speech wordt langzaam oud nieuws. Maar de komst van Sora, een computersysteem dat vanuit een tekst bewegend beeld kan maken, is nieuw. Het nieuwe product van bedrijf OpenAI zet de filmindustrie op zijn kop.

## CONTROLE

"Het is een losgeslagen schip", aldus animatiedocent Bobby de Groot van de Hogeschool voor de

Kunsten in Utrecht. "Ik ben vooral bang dat films eentonig en middelmatig worden. Als niks nog moeite kost om te maken, wat is dan het punt?" Volgens De Groot zullen banen verloren gaan, doordat kunstmatige intelligentie bepaalde taken kan automatiseren. Zo is rotoscoping, een veelgebruikte methode om films 3D te maken, door de nieuwe technologie wellicht niet meer nodig.

Bij de Nederlandse Audiovisuele Producenten Alliantie (NAPA) denken ze daar genuanceerder over. "Ik zie AI als een nieuwe tool voor onze industrie, zoals in het verleden andere innovaties hun intrede hebben gedaan en werkprocessen

hebben veranderd. Deze zijn inmiddels niet meer weg te denken. Hoewel het koffiedik kijken is, denk ik niet dat werkgelegenheid uiteindelijk minder zal worden door de komst van AI, maar het kan wel tot een verschuiving leiden. Bepaalde beroepsgroepen zullen daardoor geraakt kunnen worden”, legt directrice Anna Pedroli uit. “Een ander aspect is dat je als maker autonomie wilt houden over je werk, vooraf maar ook achteraf. Dit zal ook zeker een rol spelen in wet-

## CASPAR DE KIEFTE (JURIST): “ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE HAALT HEEL HET INTERNET LEEG OM ZICHZELF TE TRAINEN MET BESTAAND WERK”

en regelgeving rondom AI. De invloed van AI op onze sector is hoe dan ook een thema waarover veel panelgesprekken worden georganiseerd. Ik krijg regelmatig uitnodigingen voor bijeenkomsten en nieuwsbrieven met aandacht voor het onderwerp.”

### TRAINEN MET BESTAAND WERK

Ook bij andere vakverenigingen in de industrie worden allerlei bijeenkomsten gehouden om samen met filmstudio's, producenten, animators en andere mensen uit de industrie een duidelijk toekomstbeeld te krijgen in de



Demonstratie door Writers Guild of America, o.a. tegen de opkomst van AI

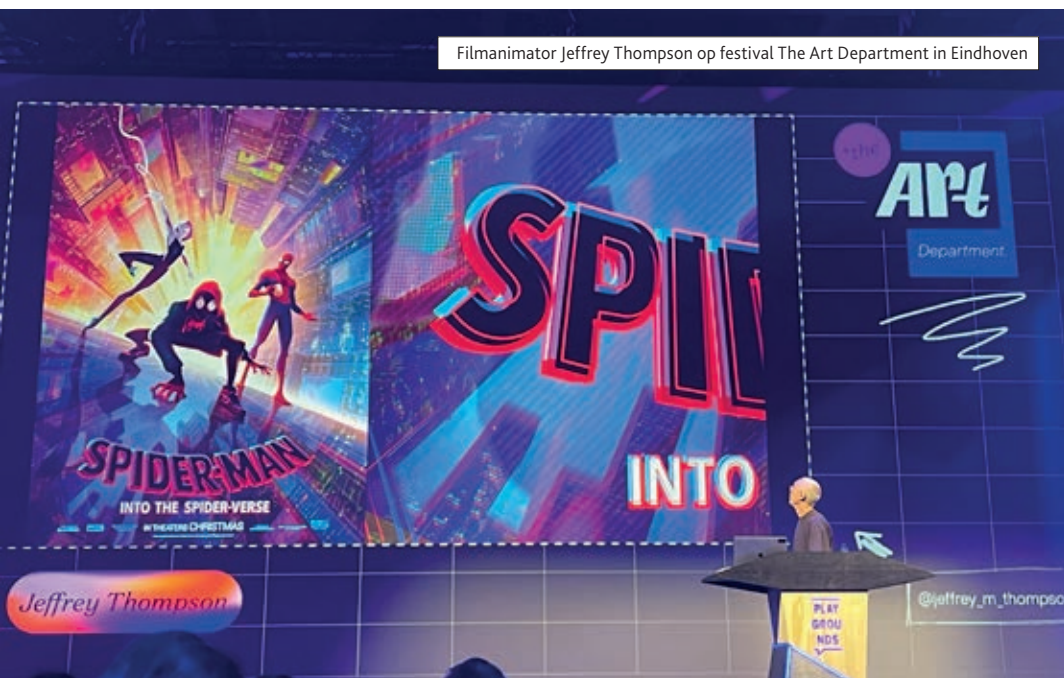
glazen bol van kunstmatige intelligentie. De Kunstenaarbond ziet weinig positief perspectief. “Artificiële intelligentie haalt heel het internet leeg om zichzelf te trainen met bestaand werk”, legt jurist Caspar de Kiefte uit. “Zonder toestemming te vragen aan de eigenaar wordt het werk van stemacteurs en conceptartiesten overgenomen. OpenAI verantwoordt dit stellen door het te bestempelen als onderzoek. Om zichzelf te leren hoe het warmte in een gegenereerde stem kan krijgen of hoe een bepaalde tekenstijl eruitziet

bijvoorbeeld.” Op de website ‘Have I Been Trained?’ kunnen makers controleren of hun werk in populaire AI-datasets voorkomt.

### AI ACT

Dat AI zichzelf traint met bestaand werk komt door een uitzondering in het Europese auteursrecht. In december vorig jaar bereikte de EU een akkoord. Met de AI Act komt er meer aandacht voor de invloed van kunstmatige intelligentie op het auteursrecht en de werkgelegenheid. Deze nieuwe regeling helpt makers met het beschermen van hun werk. Toch zorgt dit volgens stemactrice Jolanda Bayens niet voor ademruimte, aangezien de EU heeft besloten om geen auteursrecht toe te passen op een stem. Bij grote televisieomroepen wordt de interesse voor AI-gegenereerde stemmen steeds meer aangewakkerd. Zo heeft een aantal van Bayens' collega's ingesproken voor Talpa, dat die stemmen koopt voor hun commercials. In april verving supermarktketen Aldi het stemgeluid van acteur Diederik Ebbinge voor een door AI ontwikkelde stem. Kranten kopten met ‘AI stemacteur is nooit ziek’. Andere voordelen zouden zijn dat een AI stem zorgt voor altijd dezelfde huisstijl, passend bij het merk. Toch denkt Bayens niet dat het vak van stemacteurs compleet zal verdwijnen. “Iedere boodschap moet zo overgebracht worden dat het persoonlijk aansprekt. En dat kan niet met een AI stem.” ➤

Filmanimator Jeffrey Thompson op festival The Art Department in Eindhoven





**13-16**  
**SEPTEMBER**  
**2024**  
**RAI**  
**AMSTERDAM**

# **REDEFINING** **MEDIA LEADING** **INNOVATION**

**REGISTER NOW AT [SHOW.IBC.ORG](https://show.ibc.org)**  
**#IBC2024**

**THE WORLD'S LEADING MEDIA AND TECH EVENT**

**EEN INSTRUMENT**

Door de zorgen van collega's over werkgelegenheid richtte Bayens samen met andere stemacteurs NedVo op, een organisatie die aandacht vraagt voor bescherming van Nederlandse voice-overs en stemacteurs. "We worden al weinig betaald en de sector is pas net weer opgekrabbelend uit de coronacrisis. We zijn allemaal zzp'ers en er zijn relatief weinig echt goede stemacteurs. Het inspreken van een tekst is een vak. Vergelijk het met een instrument. Het is de muzikant die er leven in brengt door haar of zijn persoonlijkheid en gevoel. Een AI stem kan met filters wat warmer klinken, maar dat is iets anders dan persoonlijkheid. En dan heb ik het nog niet eens over sarcasme, verdriet, pijn en geluk."

**ANIMATIESTUDIO'S**

Visual Effects-artisten erkennen dat hun werk niet zo uniek is als een stem, maar ook zij maken zich zorgen. "AI is de snelst groeiende technologie die ik tot nu toe heb gezien. Ik kan het niet bijhouden", vertelt Albert van Vuure, secretaris van de Nederlandse Visual Effects Professionals (NVX) en Creative Director bij Planet X, een visual effects-studio in Amsterdam. "Ik denk dat

**ALBERT VAN VUURE  
(PLANET X EN NVX):  
"AI PLUKT BIJ HET  
MAKEN VAN FILMS  
LAAGHANGEND FRUIT. IK  
HEB LIEVER DAT ZE MIJN  
BELASTINGAANGIFTE  
INVULLEN"**

AI eerst extremere vormen aan zal nemen en er daardoor een soort AI-moeheid komt. Ik merk dat nu al bij mijzelf en collega's. De ontwikkelingen zijn niet bij te houden en AI plukt bij het maken van films laaghangend fruit. Ik heb liever dat ze mijn belastingaangifte invullen." Toch investeert hij bij Planet X flink in kunstmatige intelligentie. "Het helpt bij de rotklusjes. Het automatiseert bepaalde handelingen en kan de boel een beetje oppoetsen. Dat scheelt tijd. We zien het als een tool." In de film 'Gek van Oranje' werkte Van Vuure al met AI. Om een stadion vol voetbalfans te vullen werkte hij met 'digital doubles'. Een handje vol aan dezelfde figuranten wordt dan op meerdere plekken en vanuit verschillende perspectieven gefilmd.

**NIEUWE GENERATIE**

Mede NVX-bestuurslid Kasper Oerlemans is studeleider Visual Effects and Immersive Media op

de Filmacademie. Daar ziet hij grote zorgen bij eerstejaars. "Wij stimuleren hen om AI te zien als inspiratie, niet als bedreiging." Bij de studie Animation van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht geven ze voorsnog geen les in AI-tools. Hoewel animatie-studenten hoofdzakelijk werken met digitale tools, ligt de nadruk niet zozeer op techniek, maar op inhoud en storytelling. "Eerstejaars studenten komen steeds technischer binnen", legt animatiedocent De Groot uit. "AI is gewoon weer gereedschap erbij. Wij implementeren van oudsher al digitale maaktechnieken in ons curriculum. Ook in mijn eigen filmwerk experimenteer ik veel met nieuwe technieken." Ook bij de studie Photography, Film & the Digital op

St. Joost School of Art and Design houdt de nieuwe technologie de gemoederen bezig. "Het is geen bedreiging voor ons bestaansrecht als beeldmakers", legt coördinator Noesjka Klomberg uit. "Maar we moeten wel kritisch kijken naar de inzet en de mogelijkheden ervan." Klomberg ziet dat de motivatie om een bepaald verhaal te vertellen belangrijker moet worden bij de nieuwe generatie filmmakers. "Waarom vertel jij dit verhaal en niet een computer? Je drijfveer is een uniek sellingpoint om subsidie aan te vragen voor je project."

**DISNEY NEEMT HET VOORTOUW**

Een van de grootste mediabedrijven ter wereld, Walt Disney, investeert al flink in >



#PASSIONFORGRIP

# SUPER TECHNO 30 CRANE @ THE CONNECTION SPAIN



**EGRIPMENT**  
CAMERA SUPPORT

CRANES  
ROBOTICS  
DOLLIES  
AR/VR

Follow us on:     
[WWW.EGRIPMENT.COM](http://WWW.EGRIPMENT.COM)

# SONY





Cinematograaf Hoyte van Hoytema - foto Kathy Hutchins

de intelligentie. Met dochterbedrijf Marvel testte de 100-jarige mediamagnaat de wateren al. De openingstitel van de Marvel-serie *Secret Invasion* (2023), oftewel de tekst die bij aanvang van een film of serie verschijnt en waarin de titel van de productie wordt vermeld, werd gemaakt door kunstmatige intelligentie en dat zorgde voor veel commotie online. Kijkers vonden dat met het gebruik van de kunstmatige intelli-

## DISNEY-TOPMAN JEFFREY KATZENBERG DENKT DE PRODUCTIEKOSTEN VAN ANIMATIEFILMS MET 90% TE VERLAGEN.

gentie een beroepsgroep tekort werd gedaan, terwijl Marvel Studios zich de beste makers kan veroorloven. Zeker met het riant budget van 212 miljoen dollar voor de nieuwe superheldenserie. Ook hadden Marvel-fans meteen in de smiezen dat het hier niet om mensenwerking. Disney-topman Jeffrey Katzenberg denkt de productiekosten van animatiefilms met 90% te verlagen. Vroeger waren er 500 tekenaars en meer dan 2.000 illustraties nodig om sprookjes als *'Sneeuwwitje en de zeven dwergen'* (1937) of *'De Kleine Zeemeermin'* (1989) te kunnen pro-

duceren. Disney denkt over drie jaar nog maar 10% van de productietijd nodig te hebben voor een nieuwe kaskraker. Ook animatiestudio's in lagelonenlanden zullen niet meer ingehuurd worden. Zo werd Disney's *'Frozen'* (2013) uitbesteed aan India, waar in kantoorpanden slecht betaalde animatoren het vervelende knip- en plakwerk verrichten. Technicolor India werkte aan de belichting en effecten van de film. Deze uitbesteding aan India bespaarde flink kosten, ook voor Nederlandse producenten, maar door AI zal de goedkope expertise uit lagelonenlanden niet meer nodig zijn.

### WAARDERING

Leon van Rooij, oprichter van Playgrounds, een internationaal platform voor concept art & design voor film, animatie en games, denkt dat de filmkijker wel kritisch genoeg is om de kunstmatige intelligentie te herkennen. "Mediawijsheid wordt steeds belangrijker in deze tijd." Volgens Van Rooij moet de kijker altijd geïnformeerd worden dat hij naar een door AI geproduceerde film kijkt. "Dan is het publiek op de hoogte dat het nep is." De pionier in het vak (28 jaar ervaring als animator en artdirector in verschillende studio's) denkt dat AI

geen garantie is voor succesfilms. "De films van Wes Anderson (o.a. *'Fantastic Mr. Fox'* en *'Isle of Dogs'*) en Tim Burton (o.a. *'The Nightmare Before Christmas'*, *'Corpse Bride'* en *'Alice in Wonderland'*) zijn de laatste jaren populairder geworden. Er is een nieuwe waardering voor het ambacht, die door AI alleen maar groter wordt."

Die waardering is te zien bij cinematograaf Hoyte van Hoytema uit het Brabantse Dinteloord, die in maart van dit jaar als eerste Nederlandse cameraman een Oscar won voor zijn werk in *Oppenheimer* (2023). Hoytema richtte zijn dankwoord op de nieuwe generatie: "Voor alle aspirant-filmmakers: probeer vooral te draaien op dat geweldige nieuwe ding dat ze celluloid noemen", grapte hij over het materiaal waar films tot de jaren '50 op analoge wijze mee werden opgenomen. De originele filmrol van de biopic over de ontwikkelaar van de atoombom weegt maar liefst 272 kilo en heeft een spoellengte van 177 kilometer. Voor Hoytema kan daar geen nieuwe technologie tegenop. "Celluloid is veel gemakkelijker en de beelden zien er zoveel beter uit." <

